

Muzej Varaždinskih Toplica bio je osnovan godine 1937. kao privatna zbirka liječilišta, sa svrhom da sabire i čuva od propasti i oštudjivanja mnoge arheološke nalaze i povjesni materijal, koji su se na njihovom području nalazili.

Varaždinske Toplice vrlo su stare i poznate liječilište, koje posjećuje godišnje preko 20.000 bolesnika. Termalno vrelo već je u prehistoriji bilo poznato i služilo čovječanstvu za liječenje njegovih tegoba. Za vrijeme Rimljana ovdje se razvilo već u I. vijeku lijepo kupalište, poznato pod imenom Aquae Jasae, koje je za vrijeme seobe naroda propalo. U XII. stoljeću postaju Toplice feudalni posjed Zagrebačkog kaptola, na kojem se je kupalište dalje razvijalo, da postane doskora jedno od najpoznatijih i najposjećenijih u Hrvatskoj.

Vrijedni arheološki spomenici i brojni historijski materijal, sakupljeni u ovoj zbirci, nisu samo atrakcija za brojne posjetioce Toplica, već su i dokumenti njihove starine, njihove vjekovne empirije i dobrog glasa, koji su kao liječilište od uvijek uživale.

Za vrijeme okupacije i Narodnooslobodilačkog rata bile su zbirke muzeja iz dviju prostorija, u kojima su bile smještene, nasilno izbačene i rastepene, pa je tada jedan dio materijala propao. Iza Oslobođenja pristupilo se je ponovnom prikupljanju materijala, pa je veći dio staroga opet pronađen, a i mnogo novoga sakupljeno. Radi nestašice prostorija muzej je raspolagao samo sa jednom prostorijom, u koju je mogao biti smješten tek dio materijala, što je i znatno kočilo njegov razvitak.

Prošle godine ustupljene su muzeju 4 nove prostorije u prizemlju staroga dvorca iz XIV. vijeka, u kojima će se u okviru financijskih mogućnosti zbirke na novo postaviti. Muzej je od uprave liječilišta preuzeo Narodni Odbor općine, kod kojega je formiran posebni odbor, da vodi brigu o njemu.

Zadatak je muzeja da nam prikaže razvoj i život ovog termalnog vrela, odnosno liječilišta, kao jedne od najstarijih zdravstvenih ustanova, od prehistorije do danas, te kulturne, političke, socijalne, ekonomske i zdravstvene prilike, koje

su vladale u pojedinim epohama i uvjetovale njegovo razvijanje.

Zbirke čuvaju vrijedne balneografske i balneološke podatke iz prošlosti ovoga liječilišta kao prilog poznavanju naše kulturne povjesti, a povjesti medicine napose, pa pretstavljaju posebni tip muzeja, jedini te vrste u našoj zemlji.

Muzej Varaždinskih Toplica je kompleksan, sa jednog vrlo malog i strogo ograničenog teritorija, sa posebno naglašenom balneografskom temom.

Od muzejskih zbirka, koje će biti izložene u u novim prostorijama, najbogatija je arheološka zbirka. Uz nešto fragmenata ilirske keltske keramike i bronce, tu se nalaze mnogi vrijedni spomenici rimskih Aquae Jasae, među kojima se ističu krasni mramorni reljefi Nimfeja, nekoliko natpisnih ploča, više žrtvenika, fragmenata iz terma, nakita, keramike i mala numizmatička zbirka. Arheološke karte, nacrti i rekonstrukcije, pokazati će nam zadnje rezultate istraživanja o njihovom uređenju. Iskapanja rimskih terma, koja su u toku, obogatiti će doskora zbirku mnogim novim materijalom.

Muzej vodi brigu i oko ostataka rimskih terma i ostalih antiknih spomenika i nalazišta, koje se nalaze na slobodnom prostoru, izvan njegovih prostorija.

Kulturnohistorijska zbirka posjeduje više fotografija i izvornih isprava, karata, nacрта i dokumenata, koji nam prikazuju postanak sredovječnog crkvenog feuda i feudalnih prilika na njemu, zatim slika i nacрта kastela, kupališnih zgrada i mjesta, prospekata i cjenika, najstarije publikacije i literaturu, portrete kupališnih liječnika, slike i dokumente društvene djelatnosti i škole, programe kulturnih priredaba, predmete staroga zanatstva, zdravstvene službe, statističke podatke i slično.

U geološkoj zbirci biti će prikazano vrelo po svojem kvantitativnom sastavu uz podatke o kemijskim analizama od najstarije iz godine 1709. do danas, zatim gromade sumpernog cvijeta, tvorevine sedre sa mnogim fosilima i petrefaktima, vrste kamenja i minerala iz neposredne okoli-

ne te kartu zaštitnog rajona vrela. - a.

Muzej posjeduje i zbirku dokumenata i fotografija iz doba Narodne revolucije i Oslobođilačkog rata ,kao i karte o operacijama koje su se vodile na teritoriju Toplica i neposredne okoline.

U ovoj se je godini pristupilo sakupljanju etnografskog materijala sa područja Toplica i okolice, koji je ovdje postao vrlo rijedak.

Muzej čuva i dio starog kupališnog arhiva, koji je iza Oslobođjenja pronađjen i spašen. Muzéjska biblioteka je tek u osnutku. Do sada muzej nije imao mogućnosti za izdavanje bilo kakvih vlastitih publikacija. U muzeju nisu zaposleni stručni i honorirani službenici, već on stoji pod rukovodstvom svojega osnivača.

Radi preseljenja i preuredjenja muzej je od prošle godine zatvoren. U godini 1952. posjetilo je zbirku oko 1.500 posjetnika. Kod grupnih posjeta bila su upriličena predavanja u muzeju, dok je više predavanja održano i izvan muzeja. Predviđja se da će muzej do lipnja ove godine opet biti uredjen, otvoren i pristupačan publici.

Mr. Josip Čabrian

Varaždinske Toplice, dne 30. siječnja 1954.